

Sygn. akt I Ca 88/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Arkadiusz Kuta

SO Dorota Twardowska (spr.)

Protokolant: stażysta Joanna Semkiw

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa G. O.

przeciwko M. R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 7 listopada 2014 r. sygn. akt IX C 1540/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w części orzekającej o kosztach procesu (pkt IV) i obniża kwotę 3.689 zł do kwoty 2.584 zł (dwa tysiące pięćset osiemdziesiąt cztery złote);
2. oddala apelację w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej M. R. na rzecz powódki G. O. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 88/15

UZASADNIENIE

Powódka G. O., w pozwie wniesionym w dniu 12 maja 2014 r. przeciwko pozwanej M. R. domagała się zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kwoty 25.420,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu.

Dochodzona pozwem kwota stanowiła równowartość $\frac{1}{4}$ części spłaconego przez powódkę zobowiązania finansowego, tj. kwoty 101.682,81 zł, zaciągniętego przez zmarłego J. O. – małżonka powódki oraz ojca pozwanej, która to kwota weszła w skład długu spadkowego po J. O., po którym powódka i pozwana spadek przyjęły wprost, w udziale $\frac{1}{4}$ każda z nich.

W odpowiedzi na pozew pozwana M. R. domagała się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów procesu. Przyznała, że na skutek dziedziczenia po ojcu J. O. była zobowiązana do spłaty $\frac{1}{4}$ części jego zadłużeń finansowych, tj. dochodzonej pozwem przez jej matkę. Podkreśliła, że w dniu 13 maja 2014 r. przekazała powódce kwotę 22.098,20 zł. Jednocześnie podniosła, że żądana przez powódkę pozwem kwota powinna być pomniejszona o kwotę w wysokości łącznej 3.322,50 zł wynikającą z przysługującego pozwanej udziału w $\frac{1}{4}$ wartości dziedziczonego pojazdu osobowego marki P. (...) (2.730,50 zł) oraz wartości $\frac{1}{4}$ udziału w wysokości zwróconej na rachunek bankowy powódki kaucji za miejsce postojowe na parkingu w E. przy ul. (...) (592 zł). W tym zakresie podniosła pozwana zarzut potrącenia z wierzytelnością przysługującą powódce.

Postanowieniem z dnia 10 września 2014 r. z uwagi na cofnięcie w części pozwu przez powódkę Sąd Rejonowy w Elblągu umorzył postępowanie w zakresie przekraczającym żądanie zasądzenia na rzecz powódki od pozwanej kwoty 3.322,50 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.420,70 zł od dnia 12 maja 2014r. do dnia 16 maja 2014r. i od kwoty 3.322,50 zł od dnia 12 maja 2014r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 07 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Elblągu w sprawie sygn. IX C 1540/14 zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.322,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.420,70 zł od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. oraz od kwoty 3.322,50 zł od dnia 17 maja 2014 r. do dnia zapłaty (punkt I), umorzył postępowanie co do odsetek ustawowych od kwoty 3.322,50 zł za okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 15 maja 2014 r. (punkt II) oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt III) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.689 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt IV).

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż J. O. zmarł w dniu 26 grudnia 2012 r. W chwil śmierci pozostawał w związku małżeńskim z G. O.. Miał dwoje dzieci. Spadek po J. O. odrzucił jego syn M. O. nie posiadający zstępnych. M. R. i G. O. przyjęły spadek wprost. Odziedziczyły go w częściach wynoszących po $\frac{1}{2}$. Dział spadku po J. O. nie został przeprowadzony. W skład majątku wspólnego powódki G. O. i J. O. wchodził między innymi samochód osobowy marki P. (...) oraz kwota 2.368 zł odpowiadająca kaucji za miejsce parkingowe nr (...) na parkingu strzeżonym przy ul. (...) w E.. W skład spadku po J. O. wchodziły udziały w tych składnikach majątkowych wynoszące po $\frac{1}{2}$. Samochód osobowy marki P. (...) oraz kwota 2.368 zł uiszczona uprzednio tytułem kaucji za miejsce znajdują się obecnie w posiadaniu powódki. J. O. przed śmiercią zaciągnął zobowiązania finansowe na kwotę 101.682,81 zł. To zobowiązanie było zobowiązaniem wspólnym jego i powódki. Zadłużenie zostało spłacone przez powódkę. Pismem z dnia 28 kwietnia 2014 r., odebrany przez pozwaną w dniu 29 kwietnia 2014 r. G. O. wezwała M. R. do uiszczenia na jej rzecz kwoty w wysokości 25.420,70 zł, stanowiącej $\frac{1}{4}$ kwoty 101.682,81 zł, którą powódka spłaciła tytułem zobowiązań, jakie pozostały po J. O.. M. R., przekazem pocztowym nadanym w dniu 12 maja 2014 r., przekazała na rzecz G. O. kwotę w wysokości 22.098,20 zł. Wysokość przelanej kwoty została pomniejszona o kwotę 2.730,50 zł, odpowiadającą $\frac{1}{4}$ wartości samochodu osobowego oraz o kwotę 592 zł, odpowiadającą $\frac{1}{4}$ wartości kaucji za miejsce parkingowe.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie praktycznie w całości. Dokonane przez powódkę w toku postępowania skuteczne cofnięcie pozwu w zakresie w nim przedstawionym, nakazywało przyjęcie, iż ostateczne żądanie powódki dotyczyło zasądzenia od pozwanej kwoty 3.322,50 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.420,70 zł od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. oraz od kwoty 3.322,50 zł od dnia 16 maja 2014 r. do dnia zapłaty. Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż nie było sporu co do tego, iż powódka i pozwana są spadkobierczyniami zmarłego J. O. w udziale $\frac{1}{2}$ każda z nich na skutek przyjęcie spadku wprost. Nie było także sporu co do tego, iż powódka spłaciła długi spadkowe w łącznej kwocie 101.682,81 zł, w których w udziale $\frac{1}{4}$ winna partycypować pozwana, tj. do kwoty dochodzonej pozwem. W istocie oś sporu koncentrowała się wokół ustalenia, czy pozwana mogła skutecznie potrącić z dochodzonej przez powódkę kwoty 25.420,70 zł kwotę łączną 3.322,50 zł jako równowartość $\frac{1}{4}$ udziału w samochodzie osobowym marki P. (...) oraz $\frac{1}{4}$ części zwróconej na rachunek bankowy powódki kaucji za miejsce postojowe pojazdu na parkingu w E. przy ulicy (...).

W tym zakresie Sąd Rejonowy stwierdził, iż zgodnie z art. 1035 k.c. jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych. Skoro zaś wspólność ta powstaje ex lege i dotyczy majątku spadkowego traktowanego jako

całość, spadkobierca ma udział w spadku, a nie w poszczególnych składnikach spadku. Stąd też wspólność ta nie może być utożsamiana ze współwłasnością w częściach ułamkowych lub ze współwłasnością łączną.

Nie było wątpliwości co do tego, że zarówno G. O., jak i M. R. są spadkobiercami J. O.. Zarówno udział w samochodzie osobowym marki P. (...), jak i kwocie 2.368 zł, odpowiadającej kaucji uiszczonyj za miejsce parkingowe wchodziły w skład spadku po J. O.. Powódka ani pozwana nie inicjowały dotychczas postępowania o dział spadku po J. O., a tylko w ramach takiego postępowania możliwym będzie ustalenie, jakie konkretne składniki przypadną określonym spadkobiercom. W takim stanie rzeczy Sąd Rejonowy w Elblągu uznał, iż roszczenie pozwanej odnośnie potrącenia z sumy dochodzonej pozwem w niniejszym postępowaniu przez powódkę kwot stanowiących 1/4 wartości pojazdu marki P. (...) i 1/4 wartości kaucji za miejsce parkingowe nie było w żadnym zakresie usprawiedliwione, gdyż w istocie na chwilę orzekania M. R. nie posiadała względem powódki wierzytelności, którą mogłaby skutecznie potrącić.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd pierwszej instancji zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.322,50 zł jako różnicę pomiędzy kwotą 25.420,70 zł stanowiącą udział 1/4 wartości obciążających pozwaną długów spadkowych po zmarłym J. O. a kwotą 22.098,20 zł uiszczoną przez pozwaną po wszczęciu przedmiotowego procesu, w stosunku do której powódka cofnęła pozew i zrzekła się roszczenia.

W kwestii wymagalności odsetek ustawowych od zasądanego roszczenia Sąd pierwszej instancji wskazał, iż powódka wezwała pozwaną na piśmie do zapłaty kwoty 25.420,70 zł w dniu 28 kwietnia 2014 r., zaś korespondencja w tym przedmiocie została pozwanej skutecznie doręczona w dniu 29 kwietnia 2014 r. Brak wyznaczenia daty spełnienia świadczenia nakazywał przyjęcie, iż pozwana miała je spełnić niezwłocznie po wezwaniu (art. 455 k.c.), tj. w dniu 30 kwietnia 2014 r., zaś począwszy od dnia 01 maja 2014 r. pozostawała w opóźnieniu. Powódka w pozwie domagała się zasądzenia odsetek ustawowych od dnia jego wniesienia, tj. 12 maja 2014 r., co Sąd Rejonowy uznał za usprawiedliwione, gdyż pozwana już w tej dacie pozostawała w opóźnieniu. Zaspokojenie powódki przez pozwaną w dniu 16 maja 2014 r. kwotą 22.098,20 zł, zasadnym czyniło zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 25.420,70 zł od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. oraz od kwoty 3.322,50 zł od dnia 17 maja 2014 r. do dnia zapłaty. Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska powódki w kwestii żądania odsetek ustawowych od kwoty 3.322,50 zł od dnia 16 maja 2014 r. do dnia zapłaty, gdyż odsetki wymagalne za ten dzień zasądzone zostały od kwoty 25.420,70 zł (zawierającej w sobie już kwotę 3.322,50 zł), a zatem uwzględnienie stanowiska powódki w tym zakresie prowadziłoby do „zdublowania” należności ubocznych za ten dzień – w tym zakresie powództwo oddalono.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz.461 ze zm.). W rozstrzygnięciu tym Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej, jako strony przegrywającej sprawę, na rzecz powódki kwotę 3.689 zł. Na kwotę tę składało się wynagrodzenie reprezentującego powódkę pełnomocnika w kwocie 2.400 zł, 17 zł uiszczonyj przez powódkę opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 1.272 zł uiszczonyj przez powódkę opłaty sądowej od pozwu.

Sąd pierwszej instancji stał na stanowisku, iż wytoczenie przez powódkę procesu w niniejszej sprawie było konieczne dla skutecznej ochrony jej praw, zaś samo zaspokojenie powódki przez pozwaną w przeważającej części kwoty dochodzonej pozwem, skutkujące w konsekwencji cofnięciem powództwa w przeważającym zakresie, nastąpiło już w toku procesu, zatem powódce należał się zwrot kosztów procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy.

Apelację od wyroku wniosła pozwana M. R., zaskarżając go w części, tj. odnośnie punktu I (pierwszego) i zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 25.420,70 zł za okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. oraz co do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV (czwartym) w przedmiocie kosztów procesu. Skarżąca wskazała na obrazę art. 455 k.c., kiedy to kwota 22.098,20 zł została przez skarżącą uiszczona na rzecz powódki bez zbędnej zwłoki. W ocenie apelującej rozstrzygnięcie o kosztach procesu zapadło z obrazą art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 101 k.p.c., ponieważ niezasadne było obciążanie jej całością tych kosztów w sytuacji, kiedy przed doręczeniem pozwu skarżący zaspokoila ona roszczenie powódki w blisko 90 %.

Pozwana domagała się zmiany wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa w części dotyczącej zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 25.420,70 zł za okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. oraz oparcie rozstrzygnięcia o kosztach procesu z uwzględnieniem „wyjściowej” wartości przedmiotu sporu opiewającej na 3.322,50 zł. Ponadto pozwana domagała się zasądzenia od powódki na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji pozwana podkreśliła, iż zgodnie z zapatrywaniem Sądu pierwszej instancji odnośnie daty, w jakiej pozwanej skutecznie doręczono wezwanie do zapłaty należności oraz faktu zbiegu tej okoliczności z tzw. „długim weekendem majowym”, skarżąca potrzebowała określonego czasu na zgromadzenie żądanej sumy, a jej uiszczenie na rzecz powódki w dniu 12 maja 2014 r. spełniało kryterium „niezwłoczności”, o jakim stanowi art. 455 k.c. Zdaniem skarżącej Sąd pierwszej instancji niezasadnie również jako podstawę obliczania kosztów procesu przyjmował wartość przedmiotu sporu 25.420,70 zł, skoro pozwana w toku postępowania zaspokoiliła roszczenie powódki w przeważającym zakresie, w konsekwencji czego powódka cofnęła częściowo powództwo, co miało miejsce jeszcze przed doręczeniem skarżącej pozwu wraz z załącznikami. Wskazano także, że w przypadku umorzenia postępowania w stosunku do części żądania Sąd powinien zwrócić stronie odpowiednią część uiszczonych opłat.

Powódka G. O. w odpowiedzi na apelację domagała się jej oddalenia oraz zasądzenia kosztów postępowania odwoławczego według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie jedynie w odniesieniu do rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w punkcie IV zaskarżonego wyroku, wymagającego stosownej korekty.

Rację ma skarżąca, iż Sąd pierwszej instancji umarzając postępowanie w części cofniętego powództwa powinien mieć na uwadze dyspozycję art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. „a” ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2014, poz. 1025 tekst jednolity). Zgodnie przepisem Sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pisma odrzuconego lub cofniętego, jeżeli odrzucenie lub cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron – przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia.

W piśmie procesowym z dnia 30 czerwca 2014 r. pełnomocnik procesowy powódki cofnął pozew z jednoczesnym zrzeczeniem się roszczenia odnośnie kwoty 22.098,20 zł (k.66). Miało to miejsce przed wysłaniem pozwanej odpisu pozwu wraz z załącznikami oraz wyznaczeniem terminu rozprawy. Skoro powódka skutecznie cofnęła powództwo co do kwoty 22.098,20 zł, to tym samym opłata stosunkowa od takiego żądania wyniosła 1.105 zł, do zwrotu której na rzecz powódki Sąd pierwszej instancji był zobligowany z urzędu. W takich okolicznościach obciążenie pozwanej kosztami procesu na rzecz powódki do kwoty 1.105 zł, które powinny zostać zwrócone powódce, nie było prawidłowe.

Na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy w Elblągu zmienił zatem rozstrzygnięcie zawarte w punkcie IV zaskarżonego wyroku w części orzekającej o kosztach procesu o tyle, iż kwota 3.689 zł tych kosztów została obniżona do kwoty 2.584 zł (3.689 – 1.105).

W pozostałym zakresie apelacja pozwanej odnośnie bezzasadnego zasądzenia przez Sąd pierwszej instancji na rzecz powódki odsetek ustawowych od kwoty 25.420,70 zł od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. nie zasługiwała na uwzględnienie.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i niespornych twierdzeń stron wynika, iż uiszczenie przez pozwaną na rzecz powódki w dniu 16 maja 2014 r. kwoty 22.098,20 zł nastąpiło po skutecznym wezwaniu pozwanej do zapłaty tych należności, a jednocześnie już po zainicjowaniu przez powódkę postępowania w niniejszej sprawie. Powódka wezwała pozwaną do zapłaty m.in. kwoty 25.420,70 zł w piśmie skierowanym do M. R. w dniu 28 kwietnia 2014 r. (k.57). Strona pozwana nie zaprzeczyła stanowisku powódki wskazującemu, iż przedmiotowa korespondencja została skarżącej skutecznie doręczona w dniu 29 kwietnia 2014 r., co miało wynikać, m.in. z informacji zawartych w serwisie internetowym Poczty Polskiej obsługującym monitoring śledzenia przesyłek pocztowych. Pełnomocnik

procesowy pozwanej na rozprawie przed Sądem Rejonowym w Elblągu w dniu 28 października 2014 r. wskazywał, iż nie posiada dokładnej wiedzy, kiedy powódka wezwanie do zapłaty otrzymała, niemniej podkreślał, że nastąpiło to najprawdopodobniej w dniach 01 – 03 maja 2014 r. W ocenie Sądu odwoławczego nie sposób podzielić takiego stanowiska, skoro dni 01 maja oraz 03 maja są dniami ustawowo wolnymi od pracy, w roku 2014 przypadły one, odpowiednio, w czwartek oraz sobotę – idąc zatem tokiem takiego rozumowania uznać należałoby, że wezwanie do zapłaty podczas „długiego weekendu majowego” pozwanej mogło zostać skutecznie doręczone jedynie w dniu 02 maja 2014 r. (piątek). Niemniej gdyby nawet przyjąć, iż wezwanie do zapłaty zostało stronie pozwanej skutecznie doręczone w dniu 5 maja 2014 r., tj. po „weekendzie majowym”, to i tak częściowego zaspokojenia powódki poprzez zapłatę kwoty 22.098,20 zł dopiero z dniem 16 maja 2014 r. nie można było uznać za spełnienie świadczenia niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania, o którym stanowi art. 455 k.c.

W ocenie Sądu odwoławczego w sprawie nie może dodatkowo budzić wątpliwości, iż pozwana posiadała wiedzę, że w skład przyjętego po zmarłym ojcu spadku wchodziły także długi spadkowe, znana jej była od dłuższego czasu wysokość tych długów, okoliczność ich pełnego zaspokojenia przez powódkę oraz kwota świadczenia regresowego przysługującego matce w proporcji do udziału pozwanej w spadku po J. O.. Innymi słowy nie można podzielić zapatrywania skarżącej, iż okoliczność otrzymania wezwania do zapłaty była dla niej całkowicie niespodziewana, wymagająca od skarżącej podjęcia szczególnych i czasochłonnych kroków na drodze prawnej w celu wyjaśnienia samej zasadności żądania kierowanego do niej przez matkę. Chronologiczne zestawienie czynności podejmowanych w sprawie przez powódkę prowadzi do wniosku, iż pozwana od momentu skutecznego doręczenia jej wezwania do zapłaty do momentu zainicjowania przez powódkę procesu miała jeszcze kilka dni na dobrowolne spełnienie świadczenia. Dokonanie tej czynności dopiero w dniu 16 maja 2014 r. pozbawiało działania dłużniczki przymiotu niezwłoczności, a tym samym uzasadniało zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 25.420,70 zł także jako wymagalnych za okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r.

Mając powyższe okoliczności na uwadze apelacja pozwanej w tym zakresie podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy. Sama korekta rozstrzygnięcia o kosztach procesu ustalonych przez Sąd pierwszej instancji nie stanowiła podstawy dla uznania skuteczności wniesionego przez skarżącą środka odwoławczego, która by usprawiedliwiała przyznanie kosztów procesu pozwanej za instancję odwoławczą. W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.